

Vajda Mihály

BÚCSÚ PETRITŐL. AMÍG LEHET..

De már nem lehet. Szóban talán lehetett volna, akkor talán megtaláltam volna a szavakat. Mondtam volna valami idétlent, hogy bazd meg, ne hülyéskedj, tényleg el akarsz menni? Arra ő is mondott volna valami hasonlót, ő majd' mindig megtalálta az adekvát szavakat, aztán úgy tettünk volna, mintha alapjában minden rendben lenne, hiszen tudjuk, valamikor meg kell halni. Erről szól az utolsó kötet is, az AMÍG LEHET.

De a szóbeli búcsút elmulasztottam. Legutóbb már jó régen voltam náluk, Marinak szörnyű migrénje volt, öt percre bújt csak elő az elsötétített szobából, aztán magunkra hagyott bennünket. Mi meg kettesben megettük Petri remek főztjét, pontosabban én ettem meg; mint tudjuk, Gyuri alig-alig evett. És fecsegtünk, ki tudja már, miről. Azután már mintha csak egyszer láttam volna. Egy vízivárosi kocsmában ültem Debrecenből jövet, közel a Batthyány utcához, ki tudja már, miért; valahova mentem, de

csak későbbre voltam hivatalos, ők meg beállítottak. Solt Ottilia temetésén is találkoztunk, de mintha az előbb lett volna. Apropos: Irigylem Petrit. Milyen egyszerű neki. Ottilia elment, ő meg ír vagy negyven-ötven sort, ilyeneket, hogy

*„Fogyunk, fogyatkozunk, Ottilia,
cserélődik ki körülöttünk a világ.
Zárulunk be magunkba. Leginkább a temető
társaséletünk alkalmas színhelye
(utána kocsmá), ahol az egyre
penészesebb, ványadtabb vagy éppenséggel elhájásodott
tűlélők, sör és/vagy vodka mellett
tűlélnek és diagnosztizálják egymást.
Abból a szempontból, hogy ki lesz a következő.
Nyugodjál békében. Nem támadunk fel.
Habár? A fene tudja. A nagy kérdés
Az, hogy hány évesen.”*

Nekem ez nem megy. Az ilyenfajta érzéseket – mert az a furcsa, hogy Petri lírájában ugyancsak sokszor találtam rá a magam gondolataira és érzéseire (sokszor meg nem) – versben lehet csak szóvá tenni, az esszé nem alkalmas rá.

Búcsúzom hát Petritől. Írásban, ha szóban már elmulasztottam. Búcsúznék, de persze nem tudom, mit mondjak. Semmi, amit mondhatnék, nem illik hozzá, minden mesterkéltné, erőltetett. Még az érzéseimet illetően is az az érzésem, hogy nem elég illeltnék, s így nem illenek Petrihez.

*„Egy kicsit még éldegelek,
aztán a világ szerteszéled.
Nem volt elég? Legyen már végem!”*

– mondja magáról. Most erre én meg mit mondjak? Hogy nem, Gyurikám, ne tedd. Nekem még nem volt elég belőled, elszomorít, hogy leghőbb kívánságod teljesült. Ez nem illik Petrihez, de nem illik az én Petrihez fűződő viszonyomhoz sem. Hát akkor? Ironizáljak veled, ironizáljak rajta én is? Mondjam azt: mit akarsz hát, Gyurikám? lám, megadtad utolsó tartozásod az életnek,

*„az életnek nos az életnek
már csupán egy halállal tartozom”*

Megeshet, ez illenék hozzá. De vajon ironizált-e ő a más halálán?

*„A halottak maradjanak a helyükön:
a sírban.
Nem szeretem a ficánkoló hullákat.”*

Ez bizony nem ironia, ez valami más! Félelem talán? Időnként azért Petri is félt. Többnyire azonban nem. Rohadtul bátor ember volt, talán ezért is lett költő, nem pe-

dig filozófus.* Pontosabban: ezért szedte versbe amúgy nagyon is filozofikus gondolatait.

*„A félelem meg ne osztassék,
már csak azért se, mert én tényleg nem félek,
tehát nem lenne fair a play,
ha nem terülnék megadón
a semminek élébe...”*

Miről írjak hát? Miféle szókoszorút helyezek Petri György sírjára? Idétlen (nem véletlenül használom most már másodszer e szót) ötlet, de nem tudok jobbat, mint kicsit turkálni e kötetben és megérteni, mit is gondolt a haldokló Petri a halálról. Az ötlet idétlen, mert hogy is jövök én ahhoz, hogy líráról értekezsek, s amúgy ildomtalan is lírát tartalmilag elemezni. Persze: mi az, hogy líra? „*Verseid – most – csakis mint úgynevezett »életanyag« érdekelnek.*”

Kezemben hát az utolsó kötet, az AMÍG LEHET, többnyire halálversek. De gyakran még azokban is, amelyekben a halál éppen nem kerül szóba, Petri számot vet életével. Mint-ha Petri számára a halál valami szabadulásféle lenne, kilépés egy már egyre inkább értelmét veszítő életből.

*„Verset is csak azért írok, hogy
teljen-múljon valamiképp az idő,
amíg eljő az idő, hogy küleheljem
végre a lelkem; egyszerűbben szólva: kifingjak.
Addig meg: vedelek,
egyik cigarettáról gyújtok a másikra.”*

Aztán meg így, játékosan, a más hangján:

*„Élni. Félni. Kefélni. Ebből áll
az élet. Ó, jöjj már, édes Halál.”*

*„Élek még, de minek?
Vagyok. De senkinek.”*

* Hogy „rohadtul bátor” volt, azt pedig onnan lehet tudni, hogy a magánéletben is bátor volt. Lásd az ÍGY KEZDŐDÖTT című verset: *amit megversel, s hogy azt megverseli. Bár...*

*„Micsoda képtelenségnek tűnhetett
ez a kései vad fellángolás,
a gebe nő s a szakállas öreg.
Botrány, sok szóbeszéd, s az a földült lakás,*

*mit földült!? Sztétvert bútorok, bezúzott
tükrök. Így »reagálta le« Maya
a történeteket. Fel is pofozott
engem s Marit. A dráma robaja*

*messze hangzott, pletykás kis elitünk
nem túrta, hogy annyira elütiünk
a szokványtól: diszkrét félrebaszás helyett*

*elkezdünk élni egy új életet
negyvenhat évesen. Ez felelőtlen hőbort.
Álstabilitásuknak ez provokáció volt.”*

Az eltűnés azonban csak-csak zavarja:

*„Nehéz nélkülem
elképzelni a világot.
De ki mondta,
hogy muszáj elképzelnem?”*

De azért olykor-olykor biztatnia kell magát, hogy fogadja el a halál gondolatát:

*„Szokjál le arról, hogy: vagy.
Hidd el: jobb nem élni.”*

Hogy ez csak póz? Hogy csak megjátssza magát? Nem hiszem. Hiszen abban a pillanatban, ha felcsillan előtte valami, ami még egy igazi életre emlékezteti, bevallja magának is: talán mégiscsak jó lenne élni. Ha úgy hiszi, hogy

*„Jobb volna már
keveredni a röggel”*

az csak azért van, mert

*„Semmi jónak nem
kezdete már a reggel.”*

S a kötet legszebb halálverseiben Petri a maga szinte mindig fegyelmezett, mindig ironikus, a sablonérzelmektől irtózó módján... Nem is tudom, mit mondjak. Bármi, amit mondanék, túl sablonos, túl patetikus, hamis lenne. Inkább idemácsolom Petri **ELMEGYÜNK** című versét.

*„Értelmünk annyi sem,
mint egy kecskebékának, kecsagének, sügérnek,
egy királyrák fontosabb, mint Ady Endre.
Kivétel: Arany János.
Tőle tanultam a türelmet,
vagyis hogy: a magam módján
legyek azzá – ami voltam.
Merthogy: vanni már nemigen vagyok.
Fokozatosan csökken a testsúlyom.
A magasságom (a gerincvíztartalom függvényében).
Közeledik a nagy
pillanat:
a Halálom.”*

S aztán egyszer csak, a kötet vége felé, mindegy, hogy melyik vers mikor született, a szerkezetnek bizonyára van jelentősége, kapaszkodás az életbe:

*„Ötvenöt évesen
megfáradt, beteg férfi,
szeretnék a gyerek-
koromba visszatérni.*

*Sohase hittem volna,
szánalmas állapot,
hogy így kapaszkodom,
hogy élni akarok.”*

A BÚCSÚZÁS azután – mintha nem is Petri-vers lenne. Lerázza magáról az öregem-nem-szabad-elérzékenyülni fegyelmét, feltör belőle a szentimentalizmus, amelyet, mint minden ironikus, egy életen át próbált distanciái mögé rejteni:

*„Ég veletek, barátaim, vége a dal-
nak. Engem most már vár a ravatal.
Lehettem volna jobb, szorgalmasabb,
de sajnos ennyire futotta csak.
Kár, hogy így van, jó volna élni még,
másrészt, belátom, ennyi is elég,
nincs rá okom – nem elégedetlenkedem:
tartalmas és szép volt az életem.
S mint bársonyon smaragdok, jáspisok,
drága hónapok ékköve ragyog
még káprázó, boldog szemem előtt,
ajándék minden reggel, délelőtt,
kiélvezem a maradék időt,
mint ínycsok a húsos cubákokat
– csontig lerágom végnapjaimat.”*

Nincs mibe, nem volt mibe kapaszkodni?

*„Nagyon hiányoznak az univerzálék,
ha lennének még, talán talpra állnék”*

– mondja még a kötet elején, de azért univerzálék híján is van, ami az élethez köti:

*„Egyetlen cérnavekony szál köt az élethez:
Pap Mari. Ó, csakis ő.”*

És aztán már közel a halálhoz egyszer minden kertelés nélkül kimondja:

*„Hovatovább csak egy maradt velem,
de az igen, Istennek hála érte!
A szem mohó, éhes kíváncsisága,
a nézés gyönyöre, hogy minden látvány
a maga más-más módján színöröm:
egyforma szép a szurok és a csurgatott méz...”*

Nem mondom ki, hogy mit mondtál ki, Gyuri. És ha már majd feltámadtunk (le-
gyen úgy, hogy mindenki megválaszthatja, mely életkorában), bocsásd meg nekem,
hogy ezzel a kis érettségidolgozat-szerűséggel álltam elő, ahelyett, hogy... Mindegy,
hogy mi helyett. Nagyon kedveltelek, remélem, tudtad.